

Praktikus tanácsok gyerekneveléshez

Milyen gyereket neveljünk?

Ha véletlenül közlekedési balesetben meghal a gyerekünk, könnyen nehéz helyzetbe kerülhetünk.

Mert például első fájdalmunkban úgy gondoljuk, állítunk egy keresztet vagy kopjafát a helyszínen, az út szélén, ahol az esemény történt. Emléket állítani a drága, egyetlen, legkedvesebb szemünk fényének.

Meg is van hamar a kopjafa, mester készítette, pácolva, lakkozva, van is hozzá készségünk, hogy biztos alapot készítsünk (nincs rosszabb egy bizonytalan, dülöngélő emlékoszlopnál), felállítjuk az út szélén, két szöggel kis ovális, üveglapos, öltönyös fotót rögzítünk rá, alája két kis virágvázát teszünk, persze valami olcsót, mert ellopják, esetleg valami odacsavarozott fémedényt.

Ez rendben van, szívünk kicsit a tevékenységben megnyugszik. Ezután minden héten, szombaton délelőtt feleségünkkel kiautózunk (oda-vissza összesen negyven kilométer), teszünk-veszünk a kis emlék körül.

Mert a természet könyörtelen. Hiába parkosítottunk egy kicsit a kopjafa körül, a tarack, a gaz egy-kettőre benövi, a por belepi, az elszórt szemét elcsúfítja. Benzines fűnyírót emelünk ki hát a kocsiból, lenyírjuk a gatz (néhány nyírás után egész szép pázsitszerűség alakul ki), közben feleségünk nejlonzacskóba szedi a sörösdobozokat, friss virágot tesz a vázába, aztán elmélkedünk pár percet. Évfordulókon mécesest is gyűjtünk. Szerencsére az út egy mellékút, nem zavar a forgalom és a kíváncsi tekintetek.

Rutinná válik ez a szombat délelőtti kiruccanás, életünk szerves része lesz, s drága halottunk emléke nem halványul.

De jól van ez így? Mert azért lassan felgyülemlenek, szaporodnak a gondok, a kérdések.

Nehéz a fűnyíró. Nem vagyunk már mai gyerekek, derekunk rakoncátlankodik, az orvos is mondta, hogy ne emeljünk hajlott derékkal, márpedig ezt az ormótlan, nehéz szerkezetet ugyancsak kényelmetlen pózban lehet csak kiemelni a kocsizárából. Aztán nincsen a közelben kút, a vizet mindig hozni kell, és nem csak a virágoknak, hiszen nyár végére teljesen kiszikkad, elsárgul a nyírt pázsit, poros föld marad, ha nem locsoljuk meg kicsit. A nagy vízesballon pedig megint csak megerőlteti a derekat. És milyen legyen a virág? Persze a friss virág lenne a szép, de hamar fonnyad, a művirág egyszerűbb, de az olyan snassz. Vagy az autóban elsuhanók úgysem érzékelik a különbséget?

A szombatok tehát így foglaltak. Előfordul, hogy el kellene utaznunk, talán nyaralni is kéne, távoli rokonokat látogatni, egy fővárosi tűzijátékot megnézni. A kutyaetetés is nehéz elintézni, de arra azért meg lehet kérni a szomszédot. Az viszont képtelenség, hogy majd a szomszéd kihajt ide, kicipeli a fűnyírót, friss virágot hoz, elmélkedik pár percet...

Aztán ott van drága fiúnk nővére. Nem érzi esetleg úgy, hogy elhanyagoljuk? Néha szívesen ránk bízna a két unokát hétvégére, hiszen még fiatalok a férjével, lenne igény külön programokra...

Lassan átcsúszik hát a hétfői program péntek estére. Akkor viszont néha fáradt az ember a kemény heti munka után, talán jobb lenne otthon egy sört meginni. A feleségnek meg süteményt kell még az este sütni. Az a benzinpénz sem kis pénz.

De muszáj menni, mert Kálmánunk drága emléke ott tornyosodik lelkünk egén, betölti gondolataink terét, kimeríti beszélgetési témáinkat. Nem is maradnak sokáig a nagy néha betoppanó rokonok, látogatók.

Egyre nehezebb a fűnyírót emelgetni. Meg aztán mekkora területet nyírjon le az ember? Ha csak a kopjafa körül húzza körbe, az olyan igénytelen. Legalább három-három méter mindkét oldalon, hátul meg az a komplikált árokoldal. De idővel inkább lesz az öt-öt méter is, onnan meg már csak két méter a sarok, és hogy néz ki, ha ott meg a pázsit átmegy méteres gazba? Lassan már az egész útszélt nyírjuk, szélteben-hosszában...

Szép, meleg tekintetű, tisztelettudó, tehetséges gyerek volt a Kálmán, sokra vitte volna, nagy terve voltak. Barna szemei elbűvölték a lányokat, persze ha jobban megnézzük, azon a képen is látszik, hogy a bal kicsit nagyobb volt, mint a jobb. Illetve talán nem is volt nagyobb, csak az a valamiért mindig felhúzott bal szemöldök miatt látszott nagyobbak. Milyen ambiciózus gyerek volt! Mindig mondta, hogy sok pénzt fog keresni, ő nem fog gürcölni, kapálni a kiskertben, vagy megsüketülni a gép mellett a gyárban. Tudott is élni, fessen öltözködni, lányokat diszkóba vinni! Csak nem kellett volna ott annyit inni, de hát fiatalság...

Muszáj menni, mert hogyan néznénk egymás szemébe egy elhanyagolt, gazba süppedt, elferdült kopjafával az agyunkban.

Focizni is szeretett, bár ritkán vették be a csapatba.

Más most nem jut eszünkbe róla.

Szóval tegyük a kezünket a szívünkre, nem lett volna jobb hanyagolni ezt a kopjafabizniszt? Akármennyire életünk fénye volt (és még inkább az lett halálában) ez a büdös Kálmán, nem lett volna jobb fátylat borítani rá, és gyorsan elfeledni, vagy legalábbis minimálisra szorítani a kötelező emlékeztést? Nem jobb a Bahamákon, mint az út szélén, nyelve a port, amit a fűnyíró felver?

De lépünk túl Kálmánon, és nézzük a dolgot tágabb összefüggésben. Milyen gyereket érdemes nevelni? Kibe érdemes annyi energiát fektetni?

Nyilván legyen csinos, termete arányos, tekintete nyílt, stb. Fogyatékoság kizárva, hiszen akár csak egy gyöngye szem, egy kötélmászásra képtelen kar, egy dadogás kiválthatja a kortársak csúfolódását. Gyerekünkben pedig mindjárt örökre ott a gátlás, a félelem, a gyötrődés. Meg persze a szülőknél. Egy rossz indulás lavinaként görgeti, duzzasztja a problémákat. Egy rossz szagú, csapott vállú fiú, csúnyácska, palacsintaarcú lány rosszabb jegyet kap a vizsgán, megbuktatják autóvezetésből, nehezen kap állást egy bankban, nem talál irigylésre méltó párt magának.

Kétségtelen, lesznek persze szép pillanatok, sikerek, amikor a szülők is felszabadultan örülnek, együtt a gyerekekkel, tréfálkoznak, nevetnek, elfeledkeznek a világról; mondom, *pillanatok*.

Jó, az ilyen előnytelenégeken, mondják egyesek, túl lehet lépni, ami igazán számít, az a belső béke, a jólelkűség, a szeretet. És ez igaz is, hiszen micsoda eufória, mikor önfeledt szeretetben borulhatunk össze távolból visszatért, régen látott gyerekünkkel, időközben kivállasodott, daliás, napbarnította fiúnkkal, aki perfekt lett angolból, aki hetente írt hosszú leveleket „Drága Szüleim” megszólítással, vagy szuper hölgyé vált lányunkkal, aki tisztességtudó külföldi fiatalemberrel érkezik (aki jóízűen

kanalazza a vasárnapi levest), pontosan a beharangozott időre, és elhalmozza ajándékokkal a rokonokat...

Na és van ilyen? Plusz még van benne alázat, ész, kitartás, méltóság, tisztelet, hogy a legapróbb tüske se mérgesedhessen el...Ugye nonszensz.

Mi hát a konklúzió? Milyen gyereket érdemes nevelni?

Én azt mondom, semmilyen.

Mert jó, ha tízezerből vagy százezerből akad egy igazán megfelelő. És ha olyan lottószerencsénk is van, hogy pont a mi gyerekünk az ilyen kiválasztott, tökéletes példány, akkor sem lehetünk nyugodtak.

Mert akkor is ott a lehetőség, hogy egy véletlen közlekedési balesetben elhunyan a gyerekünk, és akkor jön a kopjafa, és kezdődhet a kálváriánk.

Hogyan emelgessük a gyereket?

De ha mégis gyereknevelésre adjuk a fejünket, nem árt, ha néhány dolgot megfontolunk.

Például eléggé általános vélekedés, hogy a kisgyerek szereti, ha emelgetik. Nagymamák, nagybácsik felragadják a csöppséget, és emelgetik, rázzák, röptetik, felfeldobják, ahogy csak bírják, s hozzá artikulálatlan hangokat produkálnak. Állítólag a kicsik ezt élvezik, örömeikben gögicsélnek, visonganak.

Talán van is benne valami. Talán az evolúciós gyerekkor sejlik fel: a gravitáció hullámzása, a környezet mozgásban elmosódó képe felidézi az ágról-ágra lendülés eufóriáját, a magasban járás ragadozóktól mentes biztonságát.

Ez tehát rendben. Nem mindegy azonban, hogyan emeljük meg a gyereket.

Ismeretes az eset, amikor az apa naponta emelgette három kisfiát (egy-egy évvel követték egymást a kis orgonasípok), méghozzá úgy, hogy két keze közé szorította a gyerek fülét-állát, és fejénél fogva emelte-nyújtotta a magasba őket. Ez kell az erős, vastag nyakhoz és merész állhoz – ez volt az apa ideája, ehhez dolgozta ki ezt a technikát. Mellesleg, ahogy nőttek a gyerekek, neki is mindinkább komoly izommunkát jelentett ily módon megemelni a gyerekeket. Meg is erősödött a karja, s büszkén, csaknem nyújtott karral végezte a mozdulatot, demonstrálva saját erejét. A gyerekek nem panaszkodtak, noha erősen nyomta a fülüket, fejüket az oldalról odatapasztott két apai tenyér.

Bár csak panaszkodtak volna!

Egy szerencsétlen reggelen az apa – szokás szerint – megragadta legnagyobb fiát, csaknem nyújtott karral megemelte mintegy fél métert, amikor egy roppanás – a gyerek nyakcsigolyája megroppant, s ott lógott a tehetetlen, élettelen kis test a roppant markokban.

Az apa egy pillanatra nem tudta, mi van, csak azt érezte, valami nem stimmel. Egyszerűen kikapcsolt az agya, talán védekezésképpen, nem vette tudomásul, mi is történt, földre ejtette a tartás nélküli testet, és reflexszerűen a második gyerekért nyúlt, hogy mintegy kontrollkísérletet végezzen, hogy hiszen minden rendben van, csak pillanatnyi a zavar, mint egy múltó áramszünet.

Megemelte a második gyereket, aki talán érzékelve már a testvérével esett bajt, rémült pózba csavarodott, és talán ezért, de alig hogy megemelkedett a teste, neki is

megroppant a nyaka, és pillanatokkal később már a második kis élettelen test terült el a földön.

Az apa gutaütötten állt. Ekkor nyitott be az anyuka. Szinte még fel sem mérte a helyzetet, anyai szívével már megérezte a bajt, és reflexszerűen felsikoltott.

Ez felrázta az apát, legalábbis a védekező ösztönét.

- Nem csináltam semmit, csak amit mindig szoktunk, semmi különös! – kiáltotta, s bizonyítékul a harmadik gyerek felé nyúlt, két oldalról megragadta a fejét, és a túlzott bizonyítani akarástól túl gyorsan felrántotta a földről...

Lám, ha rosszul fogjuk meg a gyereket, pillanatok alatt háromgyerekes, irigylésre méltó családból szerencsétlen, gyerektelen házaspárrá válhatunk!

Az tehát a tanulság, hogy ha megemeljük a gyereket, győződjünk meg róla, hogy amit a gyereken megfogunk, az jól oda van növe a törzséhez, idegek, csigolyák nincsenek kitéve a megroppanás veszélyének, s nem szakad semmi, a gyerek sem repül el, ha megforgatjuk.

Azért még ilyenkor is vigyázzunk a forgatás sebességével, mert könnyű alábecsülni a centripetális erő ellenerejét!

Hogyan üssük meg a gyereket?

Induljunk ki abból, hogy nincsen bokszesztyűnk. (Ugyan kinek lenne ilyesmije?) Akkor pedig az ökölbe szorított kézzel ütés kizárva. Pusztán ököllel csak filmekben ütnek, a valóságban az ütest bevívó éppen úgy sérülést szenvedhet (eltörnek a gyöngye kézcsontok), mint az ütest kapó. Az ököl tehát kizárva, nyugodtan elfelejthetjük a jobb- és balegyeneseket, horgokat, felütéseket.

Világos tehát, hogy nyitott tenyérrel kell ütni. De mindjárt felmerül, hogy hát minek is üssünk egyáltalán.

Egy kisgyerek még üres füzet, amibe bele kell írni az élet szabályait. Sok ilyen életszabály változó, akár ki is lehet törölni, helyette újat írni. Vannak azonban vastagon bevésendő, örökérvényű utasítások, súlyos, élet-halál evidenciák, amelyeknek minden pillanatban tudatosulni kell. Például hogy a saját magát vagy más súlyosan veszélyeztető cselekedeteket eszébe ne jusson megtenni. Ne rohanjon ki körültekintés nélkül az úttestre. Ne nyúljon a konnektorhoz. Ne fordítsa a lőfegyvert ember felé.

És ha elmagyarázzuk szépen, hogy elütheti az autót, megrázhatja az áram, akkor ezt megjegyzi, és soha nem is csinál ilyesmit? Tudjuk jól, hogy ez nem elég, a gyerek próbálgatja a határokat, szinte keresi a veszélyt, meg hát egyszerűen feledékeny, figyelmetlen, és mindjárt kész is a baj. Haragudni ezért nem kell rá, egyszerűen ilyen a természete. És hát azért vannak a szülők, hogy vigyázzanak, neveljenek.

Na, erre való az ütés. Nem valami hosszan tartó verés, hanem egy hirtelen, jól irányzott ütés. Ami nyomatékosítja az érvelésünket. Kiszalad a gyerek az útra – szerencsére nem jön semmi jármű –, hirtelen elkapjuk a grabancát, lekeverünk egy nagyot és ráordítunk: hányszor mondjam, hogy nézz körül! Mi vagy te, öngyilkosjelölt? Ha jól eltaláljuk a hangerőt és a gyereket, megvan a kellő hatás, indulatunk és az ütés okozta fájdalom stressze bevési a gyerek agyába: nem szabad!

Térjünk vissza tehát a technikára: hogyan is üssünk? Vegyük sorra, mire is kell ügyelnünk.

A nyitott tenyér tehát adott. De mit találjunk el? Semmiképpen sem olyan felületet, amin meglátszik az ütés nyoma. Kínos lehet – a gyerekeknek és nekünk is –, ha másnap az iskolában ujjaink nyomával az arcán jelenik meg. A többiek csúfolnák, az osztályfőnök rákérdezne... Kisebb gyerekeknél hatásos lehet, ha a fenékükre csapunk. Persze kellő erővel, nehogy játékos paskolásnak vegyék. Ha az ütéstől előretántorodik a gyerek, akkor helyesen választottuk meg az erőt. Nagyobb gyereknél azonban nem alkalmas a fenékre verés. Nem okozna kellő sokkot, ugyanakkor viszont megalázó lenne, különösen, ha mások előtt történik. Ha számba vesszük a testtájakat, hamar rájövünk, nem sok választásunk van. Egy-egy kisebb hibánál alkalmazhatunk egy hátbavágást vagy egy gyors, fejtetőre mért kokit, de igazából csak egyetlen jó, univerzális ütésfajta van: a nyakleves. A hátulról, váratlanul érkező ütés, a fej hirtelen bicsaklása kellő sokkot okoz, ugyanakkor nyoma nem marad, és – ha nem vesszük túlzásba – károsodást sem okoz. Apró, pszichikai bónusz, hogy a nyaklevesre a fej előrecsuklik, mintegy megadja magát, önkéntelenül behódol, ezzel is elismerve cselekedetünk jogosságát.

Többször hangsúlyoztuk már, milyen fontos az ütés erejének helyes megválasztása. Szinte magától értetődő, hogy a túlon túl gyenge ütés határozatlanságra utal, s a gyerekekben rögtön kételkedés, ellenkezés merül fel. Az aránytalanul erős ütés pedig indokolatlanul nagy fájdalmat – vagy akár maradandó sérülést! – okozhat, ezzel váltva ki a dacos ellenszegülést. Ekkor pedig mit sem értünk el a pedagógiánkkal! Nem egyszerű a kérdés, és van olyan tényező is, amelyre talán elsőre nem is gondolnánk: nemcsak a gyerek kora, testtömege számít, hanem a neme is. Egészen más egy fiúnak kiosztani egy nyaklevest, mint egy lányt megütni. Nemcsak a fájdalomtűrésük, fizikumuk más (gyerekkorban nem feltétlenül a fiú a gyengébb e tekintetben!), hanem a lelki hatás is különböző. Ökölszabályként jegyezzük meg: a helyes ütés erőssége egyenesen arányos a testtömeggel és az életkorral, és egy másfélszeres szorzó alkalmazandó fiúk esetében! Ha valaki aggódna a sok szorzás-osztás miatt: szerencsére van a szülőkben egy ösztönös fizikatudás, ami segít a mérték megállapításában.

Még valami. Nagyon fontos az időzítés, azaz a gyorsaság, kétféle értelemben is. Egyrészt a helytelen cselekedet és az ütés között minél rövidebb idő teljen el, reflexszerűen kapcsolódjon össze a két esemény. Egy lényegesen később, utólag bevitt ütés már annyira áttételes, annyi kérdést vet fel, hogy a kívánttal ellenkező hatást válthat ki. (Arról nem is beszélve, hogy még magunkat sem nyugtathatnánk a hirtelen felindulás mentségével.) Másrészt maga az ütésmozdulat gyorsasága-váratlansága is kruciális tényező. Egy lassan lendülő kéz észlelhető, kikerülhető, az ütés tompítható, a figyelem már az aktuális fizikai cselekedetre koncentrálódik, s a semmiből érkező azonnali, megfellebbezhetetlen megtorlás öncélú hajszává, birkózássá, az esélyek kiegyenlítődéését magában hordozó egymásnak feszüléssé alakul át.

S ez átvezet az utolsó kérdéshez: meddig üssük a gyereket, azaz meddig gyerek a gyerek? Mit tegyünk, ha azt vesszük észre, hogy a gyerek ott tornyosul előttünk, alig érzjük fel a nyakszirtjét, meg sem rezzen az ütésre, sőt, megfordulva nekihuzakodik... Józan kompromisszum, ez a megoldás. Ha már nem megy, akkor ne erőltessük. Mi mindent megtettünk, ameddig lehetőségünk volt rá – nyugtassuk ezzel magunkat.

Hogyan csapjuk be a gyereket?

Finom a spenót, na, még egy kanálkával, nem fáj az a szuri, csak egy kis bolhacsípés, hazug embert könnyebb utolérni, mint a sánta kutyát.

Ilyen kis lódtításokkal próbáljuk győzködni a gyereket. Joggal, hiszen teljesen hiábavaló lenne egy kisgyereknek a spenótban rejlő ásványi anyagokról, rostokról mesélni, vagy a vakcinálás hatékonyságáról tudományos előadást tartani, az erkölcsi előnyök és hátrányok balanszáról értekezni. Helyette bagatellizáljuk a problémákat, célszerű hazugságokkal tereljük a gyereket a helyes útra.

Kérdés azonban, milyen mértékben csapjuk be a gyereket.

Ismertem olyan szülőket, akik szívós, következetes munkával bemesélték a gyerekeknek, hogy az édesség undorító táplálék. Jó szándékkal tették, hiszen a cukor rontja a fogakat, az egészségtelen élelem rombolja a testet. A felvilágosodott gyerek pedig büszkén utasította vissza, amikor csokival vagy cukrozott italokkal kínálták. Még a nagymamája által süített születésnap tortából sem evett! Egyszer aztán egyedül maradt otthon, és unalmában vagy szórakozottságában a sötét kamrában talált mogyorós csokiba harapott. Azóta csak iszik és drogozik, szülei meg kétségbeesetten tördelik a kezüket.

Ne próbáljuk nyilvánvaló hazugságokkal átverni a gyereket, és ne erőltessük, ami nem megy. „Meg tudod csinálni, csak akarni kell!” – bömböli az apuka lánya fülébe, holott a napnál világosabb, hogy ekkora fenékkal soha nem fog felmászni a kötélén. És az sem jó, ha kisebb hamisságokkal ugyan, de unos-untalanul bombázzuk a gyereket. A gyerekeknek van saját esze, előbb-utóbb rezisztenssé válik intelmeinkkel szemben, és még akkor sem fog hinni nekünk, amikor rászólunk, hogy ne álljon túl közel a medveketrechez, mert veszélyes.

A kontextus is fontos: ne halmozzuk a hazugságokat, hanem ágyazzuk őket mindig igaz, bizonyítható kijelentések sorába! Megmondtam, hogy le fogsz esni, megmondtam, hogy megráz az áram, megmondtam, hogy pofont fogsz kapni! Ha ezek igazságáról meggyőződik a gyerek, utána nem fogja kétségbe vonni, hogy meg kell tanulni a másodfokú egyenlet megoldóképletét.

Van olyan technika is – vicces apukák alkalmazzák –, hogy eltúlozzuk a várható nehézségeket, ezzel könnyítünk a gyerek szenvedésén. „Tartsd erősen a nyakad, nehogy letépje a fejed a fogorvos!...Sajnos elfogytak a vékony injekciós tűk, csak a lovaknak valók maradtak!... Először nagyon rossz lesz, de aztán még sokkal rosszabb!” Érdekes módszer, de nem minden gyerek vevő rá, különösen, ha fáradt és éhes.

Van olyan nézet is – és én ezt támogatom –, hogy a gyerekeknek mondjunk mindig igazat. A füllentéseket tartsuk meg az igazán fontos dolgokra. Mondjuk meg nyíltan, hogy lányunknak túl nagy a fenéke, soha nem fog felmászni a kötélén. Dédelgetett fiúnk pedig nem a „lenne esze, de lusta” típus, hanem totál homály, és soha nem fogja elvégezni az iskolát. Ha finoman tálaljuk (mondjuk közben megsimogatjuk a buksijukat) kemény, de korrekt véleményünket, s ezt következetesen betartjuk, tartós bizalom épül ki a gyerekekben. Ekkor aztán megkockáztathatjuk, hogy az igazán kényes, fontos kérdésekben félrevezessük. Mert azt azért mégsem ismerhetjük be, hogy fogalmunk sincs, érdemes-e egyáltalán... És persze ne egy kiselőadást tartsunk a gyerekeknek az élet szépségéről, igazságosságáról, teljességéről, értelméről, hanem játsszuk el élőben, mert a példa ragadós: tegyük úgy, mint aki jól érzi magát, mosolyogjunk sokat, s tekintsünk bizakodva a jövőbe!

A gyerekek osztályozása

Nevelési szisztémánkhoz segítség, ha megfelelően besoroljuk a gyerekeket.

Kétféle gyerek van: a *büdös kölyök* meg a *hálátlan kölyök*.

A *büdös kölyök* legfőbb tulajdonsága, hogy el tud tűnni, mint a kámfor. Kiáltunk neki, hogy jöjjön ki, és adja fel az állványra a szögesdobozt. Felnyújtja, mi óvatosan elhelyezzük magunk mellett, és mire visszafordulunk, hogy kérjük a kalapácsot is, már sehol sincsen. Olyan gyorsan illan el, hogy még megfigyelni sem tudjuk, mi a trükkje. Megkérjük, hogy porszívózza fel a nagyszobát, meg is csinálja, aztán mikor halljuk, hogy lekapcsolta a gépet, kiugrunk a fürdőből, hogy csinálja meg az előszobát is – a gép még el sem halkult teljesen, de a gyerek már valahol messze jár. Ha pedig leszáll az este, csak az ajtónyikorgásra eszmélünk, s már az utca is üres, a sötétben felolvad, eltűnik, másnap ebédig csak a tanácstalanság marad.

A *hálátlan kölyök* ugyanolyan, mint a *büdös kölyök*.

Beszéljünk!

Beszélni jó. Beszélni ingyen van, és a hangok, szavak, mondatok végtelen variációs lehetőséggel örvendeztetnek meg bennünket.

Tanítsuk meg beszélni a gyereket! Mó-kus! Mondjuk el százszor is, szépen tagolva, s mutassunk a képeskönyvben a kis mancsába szorított makkot rágcsáló rágcsálóra!

Kitartásunk jutalma nem marad el. Az első lépéseit tévő csöppség egyszer csak aranyos gyerekhangon megszólal: a-pa! Vagy: a-nya. Vagy: kom-pót! Milyen helyes, amikor selypítve így szól: mofógép! Persze később, ha marad a selypítés, már inkább kínos a dolog. Mindegy, a lényeg a beszéd, az információcsere.

Ismertem egy családot, akik soha nem beszéltek; este, ha besötétedett, csak ültek a verandán, és csak a szemük fehérje villogott a sötétben.

A beszéd nyilván segít, ha sötét van, vagy ha megvakultunk. De sok egyéb esetben is; csak néhány példa: hosszas mutogatás helyett megmondhatjuk a boltban, mit is akarunk, a kocsmában megrendelhetjük a fröccsünket, akár telefonon is lemondhatjuk a randevúinkat. A gyerek bebizonyíthatja a történelemtanárnak, hogy tudja, ki kit győzött le, megmondhatja, miéért ütötte be tornaórán, sikert arathat egy jó viccel, s megpróbálhatja hanggal lenyomni az osztály bikáját. Nyiladozó kamaszok, ha már nagyon tudnak beszélni, megkísérelhetik, hogy az érzéseiket is szavakba öntsék.

Nem mindig könnyű a beszéd egy gyereknek. Ha fojtogatja valami a torkát, ha valami igen nagyot akar mondani, ha sok szempár szegeződik rá, ha megbénítja egy nyíló test virágillata... Gyakoroltassuk! Tegyen ki maga elé egy káposztafejet, és valljon szerelmet neki, vagy tudományos előadásban bizonyítsa be, hogy okosabb nála! Idővel minden nyakon káposztafejet fog látni, és mindjárt könnyebben megy a kommunikáció!

Persze van olyan, akinél éppen a túlzott beszélési vágy okoz gondot. Más még el sem ejtette a beszélgetés fonalát, ő már felkapja, és parttalan fecsegéssel kozmikus

következtetésekig jut. Ne hagyjuk, hogy visszaéljen a beszéd tudományával; akinél ilyet látunk, üssük helyére egy-egy jól közbeszúrt, kemény szóval!

A beszédnek gyógyító hatása van. Hallgassuk meg, miről mesél az iskolából megtérő gyerek! Ha nem is figyelünk az értelmére, a beszéd hullámzó intonációja megnyugtató – bólogatással nyugtázzuk. A szükséges beszédmennyiséget pedig nekünk is ki kell adnunk magunkból. Ellenkező esetben felgyülemlenek, megavasodnak a szavak, bepenészednek a gondolatok, s hajlamosak leszünk elkapkodott mozdulatokkal, indulatokkal helyettesíteni őket. Ha viszont kiejtjük őket, mindjárt megfrissülnek, formássá gömbölyödnek, akár a gyerek is nyeseget belőle ezt-azt. Ihletett pillanatokban, gyerekeink körében akár remekmű alkotások is keletkezhetnek, melyek különös értékét, drágaságát, szépségét éppen elillanó voltak adja. Eregessünk szivárványos beszéd-buborékokat!

És ezt még fokozhatjuk is! A beszéd legmagasabb rendű változata az ének. Nincs szebb egy önfeledten dúdolgató-énekelgető anyukánál, kapaszkodó kisgyerekekkel a nyakában! Brummogó apák is megélhetik az éneklés örömét. Aki nem hiszi, próbálja ki azon a bizonyos téli estén: meggyújtja a gyertyákat a karácsonyfán, csönget, a gyerekek betódulnak, s apuka kezdeti morcogó, bizonytalan basszusát cérnahangú kórus egyenesíti ki! Kint persze ilyenkor nagy pelyhekben hull a hó, s a kerítésen túl titokzatos, de jó szándékú, feltűrt gallérú, bólogató árnyak sietnek tova. A bagoly pedig, fent az ágon, megrázza magát, megtekeri nyakát, és csodálkozva belehuhog a havas kert puha csendjébe.